

פסח שני תשלומין או רגל בפני עצמו

א

כתב הרמב"ם בריש הלכות קרבן פסח (פרק ה' הלכה א):

מי שהיה טמא בשעת שחיטת הפסח שאין שוחטין עליו, או שהיה בדרך רחוקה, או נאנס באונס אחר, או ששגג ולא הקריב בראשון, הרי זה מביא פסח בארבעה עשר לחדש השני בין הערבים, ושחיטת פסח זה מצות עשה בפני עצמו ודוחה את השבת שאין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפני עצמו לפיכך חייבין עליו כרת.

מלשון הרמב"ם בסוף ההלכה משמע שחייב כרת בפסח שני הוא משום שפסח זה הוא רגל בפני עצמו. מקורו של הרמב"ם הוא בסוגיה בפסחים (דף צג ע"א) שלדעת רבי יש כרת בפסח שני וסבירא ליה שהוא רגל בפני עצמו.

אבל הדברים קשים, דמה ענין רגל בפני עצמו לחיוב כרת, ואדרבא, אם נאמר שפסח שני הוא רגל בפני עצמו, הרי הוא מצוות עשה נוספת מלבד פסח ראשון (ואכן מוני המצוות מנו את פסח שני כמצווה בפני עצמה!), ובמצוות עשה אין כרת חוץ מפסח (ראשון) ומילה בלבד. דוקא אם נאמר שפסח שני הוא תשלומין לראשון, יהיה אפשר לומר שעל השני מוטל אותו כרת שהיה על הראשון. וקושיה זו קשה על הגמרא בפסחים: תנו רבנן: חייב כרת על הראשון, וחייב כרת על השני דברי רבי. רבי נתן אומר: חייב כרת על הראשון, ופטור על השני. רבי חנניא בן

עקביא אומר: אף [על] הראשון אינו חייב כרת אלא אם כן לא עשה את השני. ואזדו לטעמייהו, דתניא: גר שנתגייר בין שני פסחים, וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים - חייב לעשות פסח שני. דברי רבי. רבי נתן אומר: כל שזקוק לראשון - זקוק לשני, כל שאין זקוק לראשון - אין זקוק לשני. במאי קמיפלגי? רבי סבר: שני רגל בפני עצמו הוא, רבי נתן סבר: שני תשלומין לראשון הוא, תקוני לראשון לא מתקין ליה. ורבי חנניא בן עקביא סבר: שני תקנתא לראשון הוא.

וקשה, מה ענין שתי המחלוקות זו לזו, הרי אפשר לומר שלרבי פסח שני הוא תשלומין לראשון, ואף על פי כן חייב בין אם הזיד בראשון ושגג בשני ובין אם שגג בראשון והזיד בשני, אלא שאם הזיד בראשון והקריב בשני יהיה פטור. וכן, לרבי נתן פסח שני אינו תשלומין, אלא מצוות עשה שאין עליה כרת למי שלא עשה פסח ראשון.

ועוד קשה ממה נפשך: אם הגמרא עדיין לא ידעה את הלימוד מהפסוק (ע' להלן) שיש כרת בפסח שני, אזי מסתבר כמו שהצענו לרבי נתן, שזה אינו תשלומין אלא מצוות עשה שאין עליה כרת. ואם הגמרא ידעה שיש לימוד לכרת, מדוע צריך לומר שיש כרת רק אם זה רגל בפני עצמו ולא אם זה תשלומין? ובפירוש הגרי"פ פערלא על ספר המצוות לרס"ג (מצווה נ"ז) התקשה מאד בדבר זה,² ועיי"ש שנדחק ליישב

1 סמ"ג עשין רכ"ד, חינוך מצווה ש"פ ורמב"ם סהמ"צ מצוות עשה נ"ז.

2 "והדבר תמוה לכאורה מאי ואזדו לטעמייהו דקאמר. ומאי ענין זה לזה דנהי דקאמר רבי דאיכא נמי כרת

את הגמרא. ומלבד הדוחק בפירושו אין בדבריו יישוב לדברי הרמב"ם שהבאנו לעיל שמפורש בלשונו שחייב על פסח שני כרת דוקא משום שהוא רגל בפני עצמו, והרי גם אם יהיה תשלומין לראשון יתכן שיש בו כרת. ועוד קשה מה שכתב הרמב"ם שפסח שני דוחה שבת משום שהוא רגל בפני עצמו, והלא גם אם הוא תשלומין דראשון, סוף סוף זמנו קבוע, ואיתא ביומא (דף נ ע"א): "אלא נקוט האי כללא בידך כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה אפילו ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפילו בצבור".

ולישב כל זה נראה על פי המשך הגמרא שם:

ושלשתן מקרא אחד דרשו: (במדבר ט) והאיש אשר הוא טהור וברוך לא היה. רבי סבר: (במדבר ט) וחדל לעשות הפסח ונכרתה - דלא עבד בראשון, אי נמי (במדבר ט) קרבן ה' לא הקריב במעדו, בשני. וממאי (דהא) [דהאי] חטאו ישא כרת הוא? קסבר, מגדף היינו מברך השם, וכתוב במברך את השם (ויקרא כד) ונשא חטאו, וגמר האי חטאו דהכא מחטאו דהתם, מה להלן כרת אף כאן נמי כרת. ורבי נתן סבר: (במדבר ט) וחדל לעשות הפסח ונכרתה, דהאי כי לשון דהא הוא, והכי קאמר רחמנא: דהא קרבן ה' לא הקריב במעדו בראשון. האי חטאו ישא מאי עביד ליה, קסבר: מגדף לאו היינו מברך את השם, וגמר האי חטאו דהתם מהאי חטאו

בשני. מכל מקום שפיר י"ל דס"ל דשני תשלומין דראשון הוא. ואדרבה בזה אתי שפיר טפי מה שחייב כרת על השני כעל הראשון משום דתשלומין דראשון הוא. וכל זמן שעדיין לא עבר זמן התשלומין לא בטלה מצותו. ועכשיו שלא עשה את השני הוא שביטל המצווה ונתחייב כרת. ומה"ט נמי לר"נ דאמר חייב כרת על הראשון ופטור על השני. יותר

דהכא, מה הכא כרת אף התם כרת. ורבי חנניא בן עקביא סבר: וחדל לעשות הפסח ונכרתה, אי קרבן ה' לא הקריב במעדו בשני. והאי חטאו ישא מאי עביד ליה? כדאמרן. הלכך: הזיד בזה ובזה דברי הכל חייב, שגג בזה ובזה דברי הכל פטור, הזיד בראשון ושגג בשני לרבי ולרבי נתן מחייבי, לרבי חנניא בן עקביא פטור. שגג בראשון והזיד בשני לרבי חייב, לרבי נתן ולרבי חנניא בן עקביא פטור.

ופרש"י שם:

אי נמי קרבן ה' לא הקריב וגו' דכי משמש בארבע לשונות, וזה בלשון אי דרשינן ליה, ולא קאי אדלעיל מיניה לפרושי טעמא למילתא קמייתא כמו לשון דהא, אלא מילתא אחריתא היא כמו כי יקרא (דברים כב) כי תכלה לעשר (שם כו) כי תפגע (שמות כג).

מתוך הסוגיה מבואר שרבי ורבי נתן נחלקו בפירוש הפסוק "כי קרבן ה' לא הקריב במעדו". לרבי הפסוק קאי על פסח שני, ולרבי נתן "כי קרבן ה'" הוא לשון 'דהא': משום שקרבן ה' לא הקריב במעדו; הפסוק קאי על פסח ראשון, ולא כתוב כרת בפסח שני כלל.

נראה דעיקר המחלוקת בין רבי ורבי נתן היא אם אפשר ליחס את המילה "במועדו" הכתובה בפסוק לפסח שני. לשניהם אין חיוב כרת אלא על פסח שנעשה "במועדו", אלא שלרבי פסח שני הוא מועדו ולרבי נתן ארבעה עשר לחודש השני אינו מועדו. והנה, אם נאמר שפסח שני אינו אלא תשלומין אם כן פסח ראשון הוא המחייב הקרבת

ראוי לומר דסבר דשני רגל בפ"ע הוא ולא תשלומין לראשון הוא. והילכך אין בו כרת כבראשון. וע"כ פלוגתא אחריתא היא לגמרי. ובתרת פליגי רבי ור"נ. דבברייתא ראשונה פליגי אי חייב כרת על השני. דלרבי חייב ולר"נ פטור. ובברייתא שני' פליגי אי שני תשלומין דראשון הוא. ולא הא בהא תליא. ומאי ואזדו לטעמייהו דקאמר".

ציבור מניין שנאמר (במדבר כט) אלה תעשו לה' במועדיכם.
אלא שבסוגיה ביומא (דף נא ע"א) מבואר שלדעת רבי יהודה פסח שני בא בשבת ובטומאה כיון שנאמר "ככל חקת הפסח יעשו אותו", ומכאן שדין פסח שני כדין פסח ראשון. אמנם, עיין בתוספות שם (ד"ה דוחה) שבתחילה כתבו שגם אם במועדו נאמר בפסח שני, אי אפשר ללמוד שפסח שני דוחה שבת מכת גזירה שווה במועדו, וצריך ללמוד שפסח שני דוחה שבת דוקא מן הפסוק "ככל חקת הפסח יעשו אותו". אבל בהמשך, התוספות מביאים לימוד מן הספרי שבמועדו נאמר על פסח שני והוא הלימוד שפסח שני דוחה שבת. מדברי התוספות עולה שלמ"ד פסח שני רגל בפני עצמו, לומדים ממועדו שהוא דוחה שבת, אך מי שסובר שפסח שני הוא תשלומין דראשון, לומד זאת מן הפסוק "ככל חקת הפסח יעשו אותו". לדברי התוספות, אף שבסוגיה ביומא (דף נ ע"א) מבואר שכל קרבן שקבוע לו זמן דוחה את השבת, הכלל הזה כולל את פסח שני רק אם נאמר שפסח שני הוא רגל בפני עצמו.

והנה, הכלל שמוזכר בסוגיה ביומא בנוי על הגמרא בפסחים דלעיל שם מבואר שכל הקרבנות שקבוע להם זמן דוחים את השבת כיון שכתוב "אלה תעשו לה' במועדיכם", ואם פסח שני הוא תשלומין דראשון, הוא איננו קרבן "במועדו", וממילא איננו כלול ב"במועדיכם". לפי זה, אם נאמר שפסח שני הוא רגל בפני עצמו, הרי הוא דוחה את השבת כיון שהוא מועדו. וכן מבואר בספרי (במדבר פסקא ע' ד"ה כי קרבן) שהביאו התוספות:

פסח שני, ואז ודאי לא שייך לומר על פסח שני במועדו. אבל אם נאמר שפסח שני רגל בפני עצמו אפשר לומר שבמועדו מוסב על פסח שני. בפסוק עצמו משמע שחיוב כרת הוא רק למי שלא עשה את הפסח במועדו: "והאיש אשר הוא טהור וברך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן ד' לא הקריב במועדו חטאו ישא האיש ההוא". לכן, אם פסח הוא רגל בפני עצמו, ולכן הוא נקרא מועדו, שייך חיוב כרת, אבל לא ניתן לומר שפסח שני הוא תשלומין ויש בו כרת.

ואולי ניתן להוסיף בטעמו של רבי דס"ל דגם בפסח שני יש דין במועדו, שהרי האנשים שבאו אל מרע"ה טענו: "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ד' במועדו בתוך בני ישראל". הם ביקשו להקריב את קרבן ד' במועדו דוקא, ואפשר לומר שכאשר הקב"ה נענה להם, כפשוטו הכתוב, התשובה היתה שיקריבו ב"ד לחודש השני ועדיין ייחשב להם כהקריבו במועדו.

ומה שהקשינו לעיל, מדוע כתב הרמב"ם שדחיית שבת תלויה במה שפסח שני רגל בפני עצמו, והרי מכל מקום קבוע לו זמן ולכן ידחה שבת, צריך לומר משום דאיתא ביומא (דף נ ע"א) "נקוט האי כללי בידך כל שזמנו קצוב דוחה שבת". מקורו של הכלל הוא בגמרא פסחים (דף עז ע"א):

דתנו רבנן (ויקרא כג) וידבר משה את מעדי ה' מה תלמוד לומר לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהו במועדו במועדו ואפילו בשבת במועדו ואפילו בטומאה שאר קרבנות

כי קרבן ה' לא הקריב במעדו, על פסח ראשון הכתוב ענש כרת. אתה אומר על פסח ראשון [או לא ענש אלא על פסח שני, אמרת איזהו מועדו זה ראשון. ד"א כי קרבן ה' לא הקריב במועדו בא הכתוב ולימד על פסח שני] שדוחה את השבת, או ידחה את הטומאה אמרת כל עצמו אינו בא אלא מפני הטומאה. **וכתבו** התוספות שדרשא קמייתא למאן דאמר דמועדו אפסח ראשון קאי, ודבר אחר דקאמר למאן דאמר דאפסח שני קאי, ולכן יש כרת על פסח שני ודוחה את השבת. וכן ברש"י פסחים (דף צה ע"ב ד"ה דוחה את השבת): "דוחה את השבת, דבשני כתיב ביה במועדו, למאן דאמר קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני". הרי שזו נקודה עיקרית גם לגבי דחיית שבת ולא רק לגבי כרת, אם במועדו נאמר על פסח שני או שלא נאמר על פסח שני.

ונמצא, מה שפסח שני דוחה שבת, גם כן תלוי בשאלה על מה נאמר במועדו, וזה תלוי בשאלה אם פסח שני רגל בפני עצמו או אינו אלא תשלומין דראשון. אם הוא תשלומין ודאי שאינו קרוי מועדו, אבל אם הוא רגל בפני עצמו הוא קרוי מועדו, ולכן יש חיוב כרת.

ב

כתב הרמב"ם בהלכות קרבן פסח, פרק ה' הלכה ב:

כיצד מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת, ואם שגג או נאנס אף בשני פטור, הזיד ולא הקריב

בראשון הרי זה מקריב בשני, ואם לא הקריב בשני אף על פי ששגג הרי זה חייב כרת שהרי לא הקריב קרבן ה' במועדו והיה מזיד, אבל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון, אע"פ שהזיד בשני אינו חייב כרת, שכבר נפטר בפסח ראשון מן הכרת.

השגת הראב"ד: מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד. א"א שנה זה במשנתו כרבי, ור' נתן ור' חנינא בן עקיבא פליגי עליה.³ השגת הראב"ד: אע"פ שהזיד בשני. א"א עכשיו סותר את דבריו ומאי שנא טמא ודרך רחוקה והזיד בשני משוגג או נאנס בראשון והזיד בשני.

כוונת הראב"ד בהשגתו השניה היא, שהנימוק שכתב הרמב"ם למי שהיה טמא או שהיה בדרך רחוקה והזיד בשני דאינו חייב כרת "שכבר נפטר בפסח ראשון", קיים גם לגבי שגג או נאנס בראשון והזיד בשני, שהרי גם זה נפטר בפסח ראשון מן הכרת. ועיין ירושלמי על המשנה:

טמא לנפש, אין לי אלא טמא לנפש אנוסים או שוגגין מניין ת"ל איש איש ריבה, עד כדון כר' עקיבא. כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל לא טמא נפש כהרי דרך רחוקה ולא דרך רחוקה כהרי טמא נפש הצד השוה שבהן שלא עשה את הראשון יעשה את השיני אף אני ארבה אנוסין או שוגגין שלא עשו את הראשון יעשו את השני.

ופירש קרבן העדה:

עד כדון כר"ע. שהוא דורש כפל לשונות שבתורה שהן ריבויים. כר' ישמעאל. דאמר דברה תורה כלשון בני אדם מניין לרבות

אמאי פסק כרבי דמחייב דהוי יחידאה לגבי ר' נתן ור"ח בן עקיבא."

3 וכתב הכסף משנה: "טעמו לומר דבשלמא בהזיד בראשון ושגג בשני דפסק חייב ניחא דפסק כרבי ור' נתן דרבים ניהו אלא בשגג בראשון והזיד בשני קשה

מקום להשגת הראב"ד שכתב אע"פ שהזיד בשני א"א עכשיו סותר את דבריו וכו'.
אך דברי הכסף משנה צריכים עיון, במה מיושבת השגת הראב"ד, הרי סוף סוף גם שוגג ואנוס לא שונים ממי שהיה טמא או בדרך רחוקה שהרי גם שוגג ואנוס נפטרו מפסח ראשון שנאמר בו לשון כרת ונדחו לפסח שני שלא נאמר בו לשון כרת. ועוד צריך עיון, הרי לרבי גם בפסח שני נאמר כרת, והרמב"ם פוסק כמותו, כמו שהעיר הראב"ד בהשגה ראשונה, ורבי סובר דחטאו ישא הנאמר בפסח שני הוא כרת.

אמנם, עיין בליקוטים שברמב"ם הוצאת ר"ש פרנקל, שמביא תשובת דברי שלום ואמת לקושיה זו, וז"ל: "לא דק כי רבנו דקדק לומר 'שנאמר בו לשון כרת' ולא כתב 'שנאמר בו כרת' דהא ודאי חטאו ישא היינו כרת אלא שאינו מפורש לשון כרת בהדיא אלא מגזירה שווה דחטאו ישא". אבל עיין בתרגומו של הרב קאפח למשניות, שידוע כמדוייק יותר וז"ל:

אם היה טמא או בדרך רחוקה בפסח ראשון ולא עשה את השני אינו חייב כרת, מפני שכבר נפטר מפסח ראשון שבו נאמר כרת ונדחה לפסח שני שלא נאמר בו כרת.

לפי תרגומו של הרב קאפח, הרמב"ם לא כתב "לשון כרת", אלא "כרת" ואם כן אין זה ההבדל שבין הכרת בפסח ראשון ובין הכרת בפסח שני.⁴ ממילא חוזרת הקושיה הנ"ל שהרי גם בפסח שני נאמר בו כרת, דחטאו ישא לפי רבי היינו כרת שנלמד בגזירה שווה ממגדף.

הזיד בשני חייב כרת שהרי נתחייב כרת בראשון. וגם המאירי לא תלה את ההבדל במה שכתב בתורה לשון כרת בפסח ראשון ולא בשני. וזה סיוע לתרגום הרב קאפח.

שוגגין ואנוסים שעושיין את השני, ומשני תני ר"י לא טמא לנפש כהרי דרך רחוקה. דגברא לא חזי.

כלומר לפי הירושלמי שוגג ואנוס דינם שווה לדינם של מי שהיו טמאים או בדרך רחוקה מריבוי או מהצד השווה, ואם כן השגת הראב"ד חזקה, שאין להבדיל בין שוגג ואנוס לבין מי שהיה טמא או בדרך רחוקה.

כדי ליישב את השגת הראב"ד הביא הכסף משנה את דברי הרמב"ם בפירוש המשניות על משנת מי שהיה טמא או בדרך רחוקה (פרק ט' משנה א'), האומרת שגם אם שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני: "אם כן למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה - שאלו פטורין מהכרת, ואלו חייבין בהכרת", הרמב"ם פירש את המשנה שלא כדעת הגמרא, אלא כפשוטה, שיש כרת רק לאנוס או שוגג שלא עשה פסח שני ולא למי שהיה טמא או בדרך רחוקה. העלה מכאן הכסף משנה:

ופירש רבינו בפירוש המשנה כשהיה טמא או בדרך רחוקה [בפסח ראשון] ולא עשה את השני אינו חייב כרת לפי שנפטר מפסח ראשון שנאמר בו לשון כרת ונדחה לפסח שני שלא נאמר בו לשון כרת, וכששגג או נאנס בפסח ראשון ולא עשה את השני חייב כרת כי לשון התורה כל מי שלא היה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה פסח כלל חייב כרת והוא אמרו יתברך והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וכו' וזה עניין אומרם בכאן אלו פטורים מן ההכרת ואלו חייבים בהכרת עכ"ל. ובזה אין

4 וכן עיין במאירי פסחים (דף צב ע"ב) הסובר כרמב"ם וכתב שמי שהיה טמא או בדרך רחוקה נפטר מפסח ראשון שהיה בו כרת ונדחה לפסח שני "שלא נאמר בו כרת", אבל שגג ונאנס בראשון אם

לרמב"ם, וע"כ יש לומר דחייב כרת בפסח שני קאי על אנוס ושוגג בפסח ראשון והזיד בשני.

אלא שעדיין צריך לברר מדוע לא נאמר שגם בטמא ומי שהיה בדרך רחוקה והזיד בפסח שני יתחייב כרת, ומה הסביר להבדיל בין מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ובין שוגג ואנוס? והנה, יש לדייק בלשון הרמב"ם בפירוש המשניות בקשר לחיוב כרת בשגג ונאנס בראשון והזיד בשני:

ואם שגג או נאנס בפסח ראשון ולא עשה את השני חייב כרת, לפי שני בתורה שכל מי שלא היה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה פסח כלל חייב כרת והוא אמרו והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההיא וכו'.

כלומר, הכרת בא משום שלא עשה את הפסח כלל, לא בראשון ולא בשני, אף על פי שבראשון היה אנוס ולא שייך עונש על האנוס, אבל אחרי שבשני הזיד, חייב כרת על שלא עשה בראשון ולא בשני.

יתר על כן: הרמב"ם לא הביא את הפסוק שלומדים ממנו כרת בפסח שני, "חטאו ישא", אלא את הפסוק של כרת בפסח ראשון. ונראה דהרמב"ם ס"ל כך: בפסוק "כי קרבן ה' לא הקריב במועדו חטאו ישא האיש ההוא" אין כוונת המילים חטאו ישא לחיוב עונש כרת, אלא שהלימוד מגזירה שווה בא לומר שיש כאן כרת וממילא נכלל החיוב בראשית הפסוק "והאיש אשר הוא טהור וכו' ונכרתה הנפש ההיא מעמיה" ופסוק זה מוסב גם על שוגג ואנוס בראשון שהזיד בשני ולא עשה פסח כלל.

נראה שכוונת הרמב"ם בפירוש המשניות במה שכתב שבמי שהיה טמא או שהיה בדרך רחוקה לא נאמר כרת, מדויקת מהפסוקים בתחילת הפרשה (ט י-ג):

דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח לה': בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו: לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו ככל חקת הפסח יעשו אתו: והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי קרבן ה' לא הקריב במועדו חטאו ישא האיש ההוא.

הרי שעל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה לא כתוב בפרשה כרת כלל, אלא רק על איש אשר הוא טהור ובדרך לא היה. אף לרבי שסובר ש"כי קרבן ה' לא הקריב במועדו" היינו פסח שני, הרי הכרת הוא רק למי שהיה טהור בפסח ראשון ולא עשה אותו, אבל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה בפסח ראשון לא כתוב בו כרת כלל. וזה ביאור דברי הכסף משנה שהובא לעיל.

אך עדיין צריך עיון, שהרי לפי הירושלמי שהבאנו לעיל, גם שוגג ואנוס נכללו בפרשת "איש איש כי יהיה טמא לנפש" מריבוי או מהצד השווה, ואם כן מאי שנא שוגג ואנוס ממי שהיה טמא או בדרך רחוקה. צריך לומר דרק לענין חיוב פסח שני נכללו שוגג ואנוס בכלל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה, אבל לפטור מכרת כשהזיד בפסח שני, לא ניתן להשוות שוגג ואנוס לטמא או מי שהיה בדרך רחוקה, שאם כן אדרבא, אין מקום לחיוב כרת בפסח שני בכלל שהרי מי שהיה טמא או בדרך רחוקה אם הזיד בשני פטור

שלא עשה לא את הראשון ולא את השני, דבראשון לא היה בר חיובא. לפי זה יוצא שגר שהתגייר בין פסח ראשון לפסח שני אם הזיד ולא עשה פסח שני אינו חייב כרת, דדומה למי שהיה טמא או בדרך רחוקה שלא היה בר חיובא בפסח ראשון.⁶

כך יוכן ההבדל בין מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ובין מי שהיה שוגג ואנוס. שוגג ואנוס בפסח ראשון הוא בר חיובא אף על פי שהיה שוגג או אנוס, מה שאין כן מי שהיה טמא או בדרך רחוקה שהוא לאו בר חיובא כמבואר בתחילת הסוגיה שם.⁵ ועל כורחך אי אפשר לומר שמי שהיה טמא או בדרך רחוקה חייב כרת משום

6 וברמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ה' הלכה ג פסק שלא הורצה ועושה פסח שני, היינו שהוא אינו בר חיובא כלל. ובמנחת חינוך הדבר פשוט לו שחייב כרת, אך בהערות של הוצאת מכון ירושלים נשאר בצ"ע על זה.

5 דבר זה הוא במחלוקת בריש הפרק (דף צב ע"ב): "איתמר: היה בדרך רחוקה, ושחטו וזרקו עליו. רב נחמן אמר הורצה, רב ששת אמר: לא הורצה. רב נחמן אמר הורצה - מיחס הוא דחס רחמנא עליו, ואי עביד - תבא עליו ברכה. ורב ששת אמר: לא הורצה, מידחא דחייה רחמנא כטמא".

